

**МАТЕРІАЛИ ДО ІСТРИКО-ЕТИМОЛОГІЧНОГО СЛОВНИКА НАЗВ
НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ: *КРАМАТОРСЬК*
(ДЕЯКІ ЗАУВАГИ ДО ПОХОДЖЕННЯ ОЙКОНІМА)**

У статті запропоновано новий погляд на походження ойконіма **Краматорськ**. Зокрема, обґрунтовано можливість фонетичного та семантичного зв'язку його препозиційної основи Крам- із псл. *къгма / *къгть, що еволюціонувала в декількох семантичних напрямках: 'кривизна, вигин, нерівність, виступ, заокруглення'.

Ключові слова: історія, етимологія, ойконім, гідронім, апелятив.

У процесі роботи над укладанням історико-етимологічного словника ойконімів Донецької області нашу увагу привернула назва міста *Краматорськ*. Адже, попри неодноразове звертання різних дослідників до цієї географічної назви, на сьогодні її походження остаточно не з'ясоване.

Із документальних джерел відомо, що сучасне місто розвинулося від селища, розташованого біля маленької залізничної станції (точніше полустанка), побудованої в 1868 р. під час прокладання Курсько-Харківсько-Азовської залізниці [3, 2, с. 209; 1, с. 90] на території, де на межі XVIII-XIX ст. знаходилося декілька слобід, – Маячка, Білянська, Гірна (пізніше Красногірка), Шабельківка та Краснотор'я¹ [12, с. 15; 19, с. 11]. Зауважимо, що розташування сучасного *Краматорська* на місці декількох поселень, по обидві боки Казенного Торця та його притоків, оточених пагорбами, порізаних ярами та балками [3, 2, с. 203], засвідчує доволі неоднорідний рельєф цієї місцевості.

Суттєвою прогалиною в етимології досліджуваного ойконіма стала досить незначна кількість його писемних фіксацій у документальних джерелах: йдеться не лише про історичні форми самої назви *Краматорськ*, але й тих назв, що їй передували.

Найранішу згадку про залізничну станцію вдалося віднайти місцевому краєзнавцю В.Ф. Коцаренку в покажчику російських залізниць, де під 1874 р. вона фіксується як «*Краматорская*» [12, с. 157]. У доступних нам джерелах її засвідчено під: 1883 р. – як залізнична станція «*Kramatorskaja*» в колишній Харківській губ. [38, IV, с. 608]; 189[?] р. – як станція «*Краматорская*» в колишній Харківській губ. [9]; 1904 р. (на схемі колишньої Катерининської залізниці за станом на 1904 р.) – як станція «*Краматоровка*» [24, сс. 36-37]; 1912 р. (на «Військово-топографічній карті Росії») – як станція «*Краматорская*» [2]. Починаючи від 1924 р., вже фіксується ойконім, пор.: «пос. *Краматоровский 1-ый* (б. Беянск. в.)» або «пос.

¹ У різних історико-краєзнавчих працях кількість та назви цих поселень варіюються від 5 до 10. – І. Є.

Краматоровский 2-ой (б. Белянск. в.)» Бахмутського округу Донецької губ. [34, с. 24].

Додамо, що в листі, адресованому директору департаменту залізниць Д.І. Журомському, під 1887 р. зазначену залізничну станцію згадано як «*Краматорка*» [12, с. 157]². А А.П. Чехов, подорожуючи тодішньою Харківською губернією, у листі сестрі від 11 травня 1887 р. згадує станцію «*Краматоровка*» Донецької залізниці [21, XIII, сс. 326-327].

Сучасна форма ойконіма, на думку Є.С. Отіна, сформувалася на основі раніших форм: *Краматорка*, *Краматоровка*, *Краматоровський*, *Краматорський*, в яких суф. -ськ- – топонімний формант, характерний, зокрема, для творення ойконімів [20, с. 135].

У жодного з дослідників не викликає сумнівів, що основа досліджуваної назви композитної структури. Щодо другого компонента ойконімного композита - *торськ*, загальноприйнята версія про його відгідронімне походження, пов'язане з назвою річки *Тор* (сучасний *Казенний Торéць* – п. Сіверського Дінця п. Дону [228, с. 227]³), яка сягає літописного *Търь* і простежується в історичних джерелах від XII ст. у формах *Торъ*, *Большой Тор*, *Торъ Казенний* [5, с. 163]. Більшість дослідників тлумачить гідронім на питомому ґрунті, пов'язуючи з укр. *тор* 'колія', рос. діал. *тор* 'вторована дорога' < псл. *torъ 'торований шлях', співвідносного з *toriti 'топтати, давити' < *terti 'терти' [6, 5, с. 602]. Детальніше огляд етимологій топоніма *Тор* див.: [5, с. 163]⁴.

Постпозиційний компонент -*тор-(ськ)* простежується й у складі інших ойконімів композитної структури, пор., напр., поселення (станція) *Правоторовская* «... при р. Хопрѣ ...» на території колишньої Облaсті Війська Донського [33, с. 168]; село *Казенноторское* (воно ж *Торско-Алексѣевское*) «... при рч. Казенномъ Торцѣ» в колишньому Бахмутському повіті Катеринославської губ. [31, с. 50]; хутір *Кривоторовъ* «... при протокѣ р. Немышли» в колишніх Харківському повіті та губ. [32, с. 21]; поселення *Красноторье* в колишній Харківській губ. [8]. У всіх наведених ойконімах-композитах компонент -*тор-(ськ)*, безсумнівно, виконує диференційну функцію, уточнюючи семантику препозиційного компонента.

Проте основні проблеми в етимологізуванні ойконіма *Краматорськ* виникають при тлумаченні його першої частини *Крам-*, що спричиняє різне прочитання загалом всієї назви.

Так, відомі на сьогодні спроби етимологізації назви міста в науковій та науково-популярній літературі зводяться до кількох основних версій, які вважаємо за потрібне коротко нагадати.

1. Ойконім виник на основі словосполучення *крам торський* або *крам на Торе*, перший компонент якого сягає запозиченої лексеми *крам*, ужитої на позначення товару < свн. *krām(e)* 'крамниця; ятка', *krām* 'ятка' [6, 3, с. 74], а другий

---

² Назву *Краматорка* В.Ф. Коцаренко вважає спрощеною (розмовною) формою від офіційної *Краматорська* [12, с. 157].

³ Місто *Краматорськ*, як відомо, розташоване по обидва боки р. Казенний Торéць [16, с. 111].

⁴ Водночас Є.С. Отін цілком виправданим вважає пошуки етимології гідроніма *Тор* на тюркському мовному ґрунті. Детальніше див.: [20, с. 133-134].

– пов'язаний з річкою *Тор*, на березі якої відбувалися крамові торги, насамперед, рибою та сіллю [4, с. 10].

2. Ойконім розглядають як відергонімне похідне, що постало на базі усіченого ергоніма *Краматорський завод*, пов'язаного з фр. *crematoire* 'велика піч' [18, с. 212; 14, с. 285].

3. Препозиційну основу досліджуваного ойконіма розглядають як похідну від антропоніма *Крам* – прізвища якоїсь невстановленої особи, що мешкала в районі побудованої станції, а згодом пристанційного поселення. Ця версія фактично ґрунтується на кількох рядках із акту купівлі-продажу земельної ділянки, а саме: «... по-над частию мого участка, сданного в аренду *Крам* ...». Детальніше див.: [12, с. 36-37].

4. В основі ойконіма лежить незбережене словосполучення, найімовірніше назва урочища, **Крама Торова* (або *Торська*), в якому перший компонент сягає фонетично трансформованого слов'янського *крама* (пор. рос. діал. *крама* 'край, рубіж, кордон')⁵. Відповідно словосполучення **Крама Торова* (або *Торська*) позначало межу по річці *Тор*, котра в кінці XVII – на поч. XVIII ст. неодноразово виступала як природний орієнтир при встановленні кордонів Російської держави [19, с. 4; 20, с. 135; 37, с. 191; 1, с. 91]. Відповідно в колі споріднених назв, на думку дослідників, потрібно розглядати й ойконім *Кромы* в колишніх Новгородській, Орловській та Владимирській губ. [39, IV, с. 578-579].

Водночас, словосполучення **Крама Торова* (або *Торська*) тлумачать й дещо по-іншому, а саме, як межу «торских дач», колись приписаних до м. *Тор* (нині Слов'янськ) [12, с. 54].

Наведені версії мають різний ступінь переконливості, а про їх суперечливість неодноразово йшлося в історико-краєзнавчих та лінгвістичних працях. З погляду мотивації обох компонентів найаргументованішою виглядає остання версія походження ойконіма. Натомість деякі виявлені нами факти, що залишилися поза увагою усіх попередніх дослідників, дозволяють цілком задовільно обґрунтувати доонімну семантику досліджуваної назви, а також пояснити певні фонетичні перетворення, які відбулися в її структурі.

Так, у зв'язку з відновленням доонімної семантики першого компонента досліджуваної назви – *Крам-*, нашу увагу привернуло укр. діал. *крамі* 'плечі' [6, 3, с. 75], що розглядається як результат вторинного подовження апофонічного *-ō-* в основі й сягає псл. **kromъ* з вихідною семантикою 'щось криве, зігнуте; виступ; край; спина' < і.-є. **keu-* 'гнути, згинати' [35, с. 57]. До споріднених лексичних одиниць, на наш погляд, варто додати похідні утворення на зразок укр. діал. (зах.-вол.) *крамóк* 'будь-яка ноша за спиною' [11, с. 142], (одеськ.) *крананáди* присл. 'верхи на спині (звичайно про перенесення дітей)' [29, с. 108], (бузьк.-інгул.) *кранáна* 'плечі' [15]. Можливо, сюди ж рос. діал. *кράмок* 'рослина *Isolepis* R. Br., сім. осокових; очерет' [26, 15, с. 167]. Пор. також з іншою огласовкою кореня семантично споріднене рос. діал. *закрómки* 'верхня частина спини, запліччя, горгоші' [26, 10, с. 166].

---

⁵ Є.С. Отін припускає, що фонетичний перехід *a < o* в препозиційній основі *Крам-* < *кром(а)* міг відбутися на ойконімному рівні під впливом південноросійських говорів, носії яких брали активну участь у заселенні Донецького краю [20, с. 136].

З огляду на спільну загальну семантику наведених лексем із основою *крам-*, вважаємо, що їх доцільніше розглядати як фонетично трансформовані континуанти гнізда псл. **kьrma / *kьrmbъ*, що акумулюють ідею кривизни, вигину, виступу, заокруглення, об'єднуючи «численне коло слів із різною фонетичною та семантичною характеристикою», мотивованих в гнізді і.-є. **(s)ker-* ‘гнути, кривити; крутити, вертіти’ [10, с. 294].

Семантика лексеми *крами* та похідних утворень дає підстави для відновлення багатозначного географічного (можливо, місцевого) терміна **крам / *крам(а)*, з яким можна співвідносити препозиційну основу *Крам-* досліджуваного ойконіма. Отже, відновлене **крам / *крам(а)* могло вживатися як:

1) термін на позначення прикордонної фортифікаційної споруди, семантика якого сягає ширшого значення ‘насипний вал як укріплення’ < ‘виступ, підвищення’. Стосовно потенційності зазначеного терміна, пор., напр., ст.-рос. *кромь* ‘фортеця’ [СлРЯ XI-XVII вв., 8, с. 69], рос. діал. *кром* ‘фортеця в старих російських містах’ [ПОС, 16, с. 100], *крем* ‘те саме’ [ПОС, 16, с. 112], що в спеціальній літературі розглядаються як континуанти псл. **kroma / kromъ* [ЭССЯ, 12, сс. 185-186]. Ураховуючи розташування сучасного м. Краматорськ неподалік колишніх укріплень Ізюмської смуги, побудованої в сер. XVII ст., припускаємо, що на період, коли з'явилася залізнична станція, могли залишатися якісь рештки південного відгалуження цих укріплень, будівництво яких було розпочато 1684 р., а потім раптово перервано 1685 рр. [20, сс. 135-136];

2) термін з орографічною семантикою на позначення підвищеного або нерівного (вигнутого) рельєфу. Щодо особливостей місцевого рельєфу слід зауважити: кордони м. *Краматорськ* лежать на найбільших височинах [13], а на берегах Казенного Торця в двох місцях утворено стрімкі урвисті схили – «мілові гори» [13]. Очевидно, в урочищі, навпроти однієї з цих гір, під назвою *Біла*, знаходилася колишня слобода *Білянська* – частина сучасного *Краматорська* [12, с. 15]. Про потенційність географічного терміна з вказаним значенням, що відбиває специфіку місцевого рельєфу, свідчить, зокрема, с. -х. діал. *кърма* ‘кам’янисті скелі на вершині гори; кам’яниста, кругла скеля, стрімчак’, ‘межа між двома володіннями, що йде гребенем гори’ [23, IX, с. 298];

3) термін із гідрографічною семантикою на позначення нерівного русла річки чи кривизни берегової лінії, на якій розташоване м. Краматорськ. Оскільки, на думку Є.С. Отіна, гідронім Казенний Торець спершу позначав нижню частину русла річки в районі казенних вариць (соляних промислів) й лише пізніше поширився на її витoki [1, с. 73 із покликанням на Є.С. Отіна], то назву міста можна пов'язувати з нині не відомою (можливо, неофіційною, місцевою) назвою ділянки Казенного Торця або одного з його притоків на зразок **Крам(ий) Тор(ець)*. Адже відомо, що Казенний Торець та його притоки мають дуже звивисте, нерівне, криве русло, з порогами вздовж усієї течії [7]. Із часом старий гідронім (або, можливо, й сам об'єкт, який він позначав) було втрачено, однак історична пам'ять про нього збереглася в сучасному ойконімі. Стосовно словотвірної та семантичної аналогії пор. також другий компонент у складеному ойконімі *Верхне-Курмоярская* («станція казачья при р. Дону») на Землі Війська Донського [30, с. 34].

Типологічними паралелями до гіпотетичного гідроніма **Крам(ий) Тор(ець)* та похідного від нього ойконіма *Краматорськ* (із більш ранніх *Краматоровська*,

Краматоровка, Краматорка) по суті є загальновідомий гідронім *Кривий Торець* (*Кривой Торъ, Торъ*) – права притока Казенного Торця [28, с. 287] та згадуваний вище похідний ойконім *Кривоторовъ* у колишніх Харківському повіті та губ. [32, с. 21]. Цілком погоджуємося з думкою В.Ф. Коцаренка про те, що назву залізничній станції, а згодом й пристанційному поселенню *Краматорськ(а) / (ий)*, було надано за аналогією до розташованого південніше поселення *Красноторка* [12, сс. 36-37], назва якого пов'язана з гідронімом *Красний Торець* – правою притокою Казенного Торця [28, с. 287].

Із фонетичного погляду реконструйоване **крам / *крам(а)* розглядаємо як вторинні метатезні форми від **карм-* < **кърм-* < псл. **кърт-* ‘кривизна, вигин, виступ, заокруглення’. Щодо метатези приголосних в основі **кърт-* пор., напр., рос. діал. *кромовицік* ‘розпорядник у рибальському човні, який працює на кормі’ [26, 15, с. 276] і *кормовицік* ‘рульовий на суші, який керує кормовим веслом’ [26, 15, с. 330]; рос. діал. *кромьшюк* ‘околиця поселення’ [25, 1, с. 88] і *кормыш* ‘те саме’ [25, 1, с. 68], а щодо різної вокалічної рефлексії в основі **кърт-*, пор., напр., укр. діал. *шкърма* ‘штир для весла на борту човна’ [6, 6, с. 429] і укр. діал. *шкърма* ‘те саме’ [17, с. 77].

Насамкінець зауважимо, що, з огляду на етимологічну неоднозначність ойконіма *Краматорськ*, остаточне з'ясування походження назви ще попереду й потребує ретельних лінгво-історичних пошуків.

Література

1. *Бродяной А.В. Донецкий край (краткий топонимический словарь Донецкой области) / А.В. Бродяной. – Владивка: Изд-во Коваленко А.Г., 2009. – 192 с. – ISBN 978-966-2035-05-6.*

2. *Военно-топографическая карта России / [сост. в масштабе 3 версты в дюйме. Долгота от Парижа и от Пулкова]. – Б. м., 1912.*

3. *Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / [відп. ред. О.М. Маринич]. – К.: «Українська Радянська Енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1990. – Т. 2. – 480 с. – ISBN 5-88500-012-3 (т. 2).*

4. *Древетняк Н. Гвардия машиностроителей / Н. Древетняк [под ред. В.Д. Мочалова]. – Л.: Машгиз, 1947. – 128 с.*

5. *Желєзняк І.М. Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі / І.М. Желєзняк, А.П. Корепанова, Л.Т. Масенко, О.С. Стрижак (відп. ред.). – К.: Наукова думка, 1985. – 253 с.*

6. *Етимологічний словник української мови: В 7 т. / [за ред. О.С. Мельничука]. – К.: Наукова думка, 1982-2012. – Т. 1-6.*

7. *Казєнный Торец [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://ru.wikipedia.org/wiki/Казенный Торец](https://ru.wikipedia.org/wiki/Казенный_Торец).*

8. *Карта Харьковской губернии (дорожная) / [разрешено печ. 13 декабря 18[7]9 г. Губернатором фон Валь]. – Харьков: Лит. Беверсдорф, 18[7]9. Масштаб [1: 1470000].*

9. *Карта Харьковской губернии. – СПб.: картографическое заведение А. Ильина, 189[?]. Масштаб [1: 630000]. 15 верст в Английском дюйме.*

10. *Козлова Р.М.* Структура праславянського слова. Праславянське слово в генетическом гнезде / Р.М. Козлова. – Гомель, 1997. – 412 с.
11. *Корзонюк М.М.* Матеріали до словника західноволинських говірок / М.М. Корзонюк // Українська діалектна лексика: [зб. наук. праць] / [гол. ред. кол. І.Г. Матвіяс]. – К.: Наукова думка, 1987. – С. 62-267.
12. *Коцаренко В.* Краматорская быль / В. Коцаренко. – Славянск: ЧП «Канцлер», 2002. – 174 с. – ISBN 966-96024-0-8.
13. *Краматорск* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: donbass.name/360-kramatorsk.html.
14. *Лучик В.В.* Етимологічний словник топонімів України / В.В. Лучик. – К.: ВЦ «Академія», 2014. – 544 с. – ISBN 978-966-580-454-3.
15. *Матеріали до Словника говірок Бузько-Інгульського ареалу. Миколаївська область* / [укладачі: Л.С. Спанатій, А.П. Супрун, М.Ф. Тимченко, В.П. Токар (заг. ред.)] (рукопис зберігається на кафедрі української мови Миколаївського державного університету ім. В.О. Сухомлинського).
16. *Міста і села України* / [автор-упор. В. Болгов]. – К.: Укр. видавничий консорціум, 2008. – 555 с. – ISBN 978-9666-1641-00-5.
17. *Москаленко А.А.* Словник діалектизмів українських говірок Одеської області / А.А. Москаленко. – Одеса: Вид-во ОДПІ ім. К.Д. Ушинського, 1958. – 78 с.
18. *Никонов В.А.* Краткий топонимический словарь / В.А. Никонов. – М.: Мысль, 1966. – 509 с.
19. *Отин Е.С.* Город пограничный. Краматорск / Е.С. Отин // Комсомолец Донбасса. – 10 июля 1977 г. – С. 4.
20. *Отин Е.С.* Тор и Краматорск / Е.С. Отин // Русская речь. – 1987. – № 5. – С. 133-136.
21. *Полное собрание сочинений и писем А.П. Чехова* / [под общ. ред. проф. А.М. Еголина, Н.С. Тихонова]. – М.: ГИХЛ, 1948. – Т. XIII: Письма (1875-1887). – 624 с.
22. *Псковский областной словарь с историческими данными* / [под ред. И.С. Лутовиновой, М.А. Тарасовой]. – СПб.: Изд-во С.-Петербургского университета, 2004. – Вып. 16. – 606 с. – ISBN 5-288-03631-4 (вып. 16).
23. *Речник српскохрватског књижевног и народног језика.* – Београд: Институт српскохрватски језик, 1959-1988. – Књ. I-XIII.
24. *Слепухин С.М.* Краткая история строительства и развития сталинской железной дороги 1884-1948 гг. / С.М. Слепухин. – Днепропетровск: 4-я тип. Трансжелдориздата МПС, 1949. – 194 с.
25. *Словарь русских говоров на территории Мордовской АССР.* К-Л. – Саранск: Изд-во Мордовск. ун-та, 1982. – 142 с.
26. *Словарь русских народных говоров* / [под ред. Ф.П. Филина, Ф.П. Сороколетова]. – М.; Л.; С.-Петербург: Наука, 1966-2013. – Вып. 1-46.
27. *Словарь русского языка XI-XVII вв.* / [гл. ред. Ф.П. Филин]. – М.: Наука, 1981. – Вып. 8. – 351 с.
28. *Словник гідронімів України* / [ред. колегія: А.П. Непокупний, О.С. Стрижак, К.К. Цілуйко (голова)]. – К.: Наукова думка, 1979. – 780 с.
29. *Словник українських говорів Одещини* / [гол. ред. О.І. Бондар]. – Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2011. – 224 с.

30. *Списки населенных мест Российской империи* / [сост. и изд. Центральным статистическим комитетом Министерства внутренних дел; обраб. ред. И. Вильсон. – СПб., 1864. – Т. XII: Земля Донского войска. Список населенных мест по сведениям 1859 года. – 99 с.

31. *Списки населенных мест Российской империи* / [сост. и изд. Центральным статистическим комитетом Министерства внутренних дел]. – СПб.: В типографии Карла Вульфа, 1863. – Т. XIII: Екатеринославская губерния с Таганрогским градоначальством. – 151 с.

32. *Списки населенных мест Российской империи* / [сост. и изд. Центральным статистическим комитетом Министерства внутренних дел]. – СПб.: В типографии Карла Вульфа, 1863. – Т. XLVI: Харьковская губерния. – 209 с.

33. *Список населенных мест Области Войска Донского по переписи 1873 года* / [изд. областн. войска Донского Статистическим Комитетом; под ред. секретаря Комитета А. Савельева]. – Новочеркасск: Печ. в Областной В.Д. Типографии, 1875. – 274 с.

34. *Список населенных пунктов Донбасса*. Т. 6. – Киев: трест «Киев-Печать», 8-я типография, 1924. – 244 с.

35. *Шульгач В.П.* Етимологічні замітки / В.П. Шульгач // Мовознавство. – 1991. – № 1. – С. 57-60.

36. *Этимологический словарь славянских языков: Праслав. лекс. фонд* / [под ред. О.Н. Трубачёва]. – М.: Наука, 1985. – Вып. 12. – 187 с.

37. *Янко М.П.* Топонімічний словник України / М.П. Янко. – К.: Знання, 1998. – 432 с. – ISBN 5-7707-9443-7.

38. *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* [skład główny i admin.]. – Warszawa: Druk «WIEKU» Nowy-świat Nr. 59, 1883. – Т. IV. – 963 s.

39. *Russisches geographisches Namenbuch* / [begr. von M. Vasmer]. – Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1962-1980. – Bd I-X.

И. В. Ефименко,

Институт украинского языка НАНУ

МАТЕРИАЛЫ К ИСТОРИКО-ЭТИМОЛОГИЧЕСКОМУ СЛОВАРЮ НАЗВАНИЙ НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТОВ ДОНЕЦКОЙ ОБЛАСТИ: КРАМАТОРСК (НЕКОТОРЫЕ ЗАМЕЧАНИЯ К ПРОИСХОЖДЕНИЮ ОЙКОНИМА)

В статье предложен новый взгляд на происхождение ойконима Краматорск. В частности, обоснована возможность фонетической и семантической связи его препозиционной основы Крам- с псл. *къгта / *къгтъ, эволюционировавшей в нескольких семантических направлениях: 'кривизна, изгиб, неровность, выступ, округлость'.

Ключевые слова: история, этимология, ойконим, гидроним, апеллятив.

I. V. Yefimenko,
Ukraine's National Academy of Sciences,
Institute of Ukrainian Language

**DATA FOR THE HISTORICAL-ETYMOLOGIC DICTIONARY OF DONETSK
REGION'S SETTLEMENTS NAMES: KRAMATORSK
(SOME NOTES ON THE OICONYM ORIGIN)**

In the article the new attitude about the oiconym **Kramatorsk** (Donetsk district) origin is proposed. The main aim of the article is revising current oiconym etymologic versions as well. In the article the origin of the prepositive composite part Kram-phonetically and semantically grounded in connection with the Psl. *кърма / *кърмъ 'curvature, bend, unevenness, jut'. Also given some probable oiconym Kramatorsk semantic motivators – geographic terms as the designations of topographic and hydrographic country peculiarities. Various materials, covering several centuries, have been investigated in the given work. Their comparative analysis allowed the researcher to suggest a new approach to the origin and semantic development of the lexeme in question.

Key words: history, etymology, oiconym, hydronym, appellative.

УДК: 811.161.2

I. А. Корнієнко,
к. філол. н., доц.,
Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського,
доцент кафедри української мови та лінгводидактики

**ДО ПИТАННЯ ПРО ФОРМУВАННЯ
ПІВДЕННОМИКОЛАЇВСЬКОГО АНТРОПОНІМІКОНУ**

У статті схарактеризовано південну Миколаївщину як ареал українського антропонімікону, проаналізовано соціально-економічні, історико-культурні процеси, географічні особливості, міжмовні й міжнаціональні контакти, що допомагають пізнати лінгвістичні закономірності формування системи антропонімів регіону.

Ключові слова: південна Миколаївщина, регіон, прізвище, антропонім.

Антропонімна система сприймається як своєрідний синтез історико-соціальної та мовознавчо-культурної інформації про природу і значення власних імен та прізвищ, що утримує антропонімічні дослідження у полі науки про мову й дає повніше уявлення про витоки і природу людських назв, історію окремої людини й цілого регіону. Формування прізвищового компонента південноукраїнського антропонімікону зумовлюється не лише власне мовними механізмами, а й зовнішніми умовами функціонування особових імен і мови загалом, із яких найбільш впливовими виступають соціально-економічні, політичні, міжнаціональні та міжкультурні інтеграційні процеси, особливо інтенсивні на досліджуваній території, мовна ситуація в краї.